

NYERGES ANDRÁS

Ki minek ássa a sírját?

Tüntetően hallgattam az órákon, s még a *fiúk*, *erre ki tud felelni*-szerű kérdések halatán sem nyújtottam fel a kezem. Közben tanfelügyelői látogatás is volt, amikor különösen kínossá válhatott, ha a tanár kérdésére csönd volt a válasz, de én akkor sem jelentkeztem, pedig néha majd szétfeszített a felelhetnék, viszont Benkéné sem szólított fel, és bár sejtette, hogy velem nem vallana szégyent, mégis kerülte a tekintetemet, mintha épp azt nem akarná, hogy majd meg kelljen dicsérnie. Aztán egy reggel kézzel rajzolt hirdetések lepték el az iskola folyosóit és azt hirdették, hogy amelyik osztály a *Pionírok példája* nyomán elnevezésű háziversenyen az 1948–49-es tanévben első helyet szerez, tanárával együtt nagy elismerésben és komoly jutalomban részesül. Osztályfőnöki órán Benkéné megállt a katedra szélén, átszellemült arckifejezéssel érzékeltette, hogy fontos bejelentésre készül, majd közölte, az ő osztályának ezen a versenyen mindenképp részt kell vennie, és ő már ki is találta, hogy miként követhetnénk a szovjet pionírok példáját, akik közt nincs szegény gyerek meg gazdag gyerek, mert náluk ami az egyiké, az a másiké is. Meglepetésünkre hozzátette, hogy neki ez nemcsak tanárként, de privát emberként is fontos, mert ő, özvegy Benke Istvánné szintén nem dúskál a javakban, s ezért nagyon meg tudja érteni a szegény gyerekek gondját. Nemigen értettük, mire akar kilukadni, hiszen arról még sose beszélt, hogy neki is lehetnek gondjai, csak azt láttuk, hogy évszám ugyanabban a ruhában áll a katedrán. Megtisztelő bizalom jele volt a részéről, hogy ilyesmibe beavat bennünket. Nemrég egyik osztálytársatok, folytatta, azért kapott elégtelent, mert nem olvasta el a *Kincskereső kisködmönt*, és amikor kifaggattam, hogy miért nem, akkor vallotta be, hogy mert a szüleinek nem telik könyvvásárlásra. Megkérdeztem, miért nem iratkozik be a Szabó Ervin Könyvtárba s erre az volt a válasz, hogy arra se. Ezért mondom nektek, hogy ha ez a gyerek a könyvet itt az iskolában, ingyen is megszerezhetné volna, nem kell ilyesmiért egyest kapnia. Benkéné hangja hirtelen lelkendezve a magasba szárnyalt, azt szeretném, hogy nálunk ilyesmi többé ne fordulhasson elő, ennek pedig az a módja, hogy megalapítjuk a negyedik bé osztálykönyvtárát! Nem kell hozzá más, csak az, hogy mindenki hozza el hazulról a legkedvesebbik könyvét, de a legeslegkedvesebbiket, akkor csupa jó könyvünk lesz, és mindegyiket mindannyian elolvassátok, s ezzel a versenyt is megnyerjük, hát nem csodálatos? Szívesen kiáltottam volna igent, de tudtam, hogy Benkéné nem tőlem szeretné hallani, a többiek viszont akkora csendben voltak,

* Részlet *A negyvenesek pavilonja* c. regényből.

amikor az óráin, mikor magyarázott, hiába kért. Sehogysen akarta elhinni, hogy a terve ekkora közömbösségbe ütközhet, szívesebben feltételezte, hogy azért hallgatunk, mert nem fogtuk fel, miről van szó, és újra belefogott a lelkesítésbe, értsétek meg, nemhogy az iskolában, de az egész kerületben elsők lehetnénk!

Rosszul esett látnom, hogy hiába erőlködik, mert a legtöbb osztálytársam azzal a megátkozottsággal lapít, hogy amíg név szerint fel nem szólítják, ő meg sem nyikkan. Benkéné arcáról azt olvastam le, hogy nem akar beletörődni, és az utolsó aduját is kijátssza, amivel – úgy véli –, megnyerhet bennünket. Elragadtatott hangon, hogy mintát adjon rá, mit várna tőlünk, közölte, a tanári szobában, értitek, a tanári-ban kapnánk szekrényt a könyveinknek, és a kölcsönzési napokon ti is beléphetnétek! Azt hitte, erre aztán felcsillannak a szemek, hiszen olyan generáció még nem fordult meg az iskolában, amelyiknek a fantáziáját a tanári szoba ne izgatta volna. Ő mégis épp egy ilyenbe botlott, s ez elcsüggesztette, de a lendület még vitte tovább a mondatot, a szekrény kulcsa nálam lesz, és én egyedül nektek fogom kinyitni. Ezt sem fogadta olyanfajta helyeslő moraj, amilyenre várt. Benkéné odáig jutott kínjában, hogy már az én pillantásomat kezdte keresni, amit észrevettem, de csakazértis leszegtem a fejem, ha azt tetszetek üzeni, hogy húzzam meg magam, hát most meghúzom. Miközben ezt gondoltam, már meg is sajnáltam Benkénét, s kezdtem attól félni, hogy a végén elmegy a kedve az egésztől, pedig az ötlete épp nekem való, ráadásul motoszkált bennem a feltételezés, hogy az osztálykönyvtár elégtétel akar lenni az általam kitalált és általa meghíúsított diákbíróságért, hiszen Benkéné annyi minden egyebet kitalálhatott volna, ha mégis épp ez jutott az eszébe, akkor az sem kizárt, hogy engem akar kárpótolni, elvégre ahol könyvtár van, ott könyvtáros is kell, s ha nem engem szemelt ki erre, miért nézne rám olyan merőn? Nem bírtam tovább, eldöntöttem magamban, hogy a tervét nem hagyom cserben, éppen én nem, és a padból majd kiesve nyújtogattam a karomat, majd azt sem várva meg, hogy felszólítson, azt kiabáltam, nekem kell ez a könyvtár, holnap behozom a kedvenc könyvemet.

Egész este azt ecseteltem anyámnak, hogy Benkéné mégiscsak csodálatos tanár s a hangomon átütött az újsütetű rajongás, de nem bántam, ha anyám észreveszi a nagy fordulatot, hiszen mindent meg fog érteni, ha azt is elmesélem, hogy tanár létere mibe avatott be minket, az már eleve rokonszenvet kelt, hogy ő is szegény, és ha ezt tudnunk engedi, akkor bízik bennünk, számít ránk és egyenrangúnak tekint minket. Ha mi leszünk az első olyan osztály, ahol nincs különbség szegény meg gazdag között, arra én is büszke lehetek. Ugye, tettem hozzá, hogy jelezsem, nem kell emlékeztetni rá, magam is tudom, hogy nemrég másképp beszéltem róla, de nem én változtam meg, hanem, Benkéné. Hát igen, szólalt meg töprengő arccal anyám, azok után, ahogy ő meg az igazgatónő velem beszéltek, ez komoly változás, és szép az ötlet is, szép és demokratikus, örülök, hogy tetszik neked, a magam részéről támogatom, felőlem bármit bevihetsz. Arra eddig nem is gondoltam, hogy szülői engedély kellhet az osztálykönyvtár létrehozásához, annál nagyobb megkönnyebbülés volt,

hogy nálunk ezzel nincsen gond. Lelkesen siettem a könyvespolcomhoz, de minél tovább álltam előtte, annál inkább úrrá lett rajtam valami fura riadalom, s egyszerre ijesztőnek találtam, hogy állnom kell a szavamat, és az első számú kedvencemtől kell megválnom, mintha a lelkem mélyén arra áhítoznék, hogy ezt valaki tiltsa meg nekem, s azzal a valakivel szemben ne lehessen apelláta, mert az első számú kedvencem éppen az a könyv volt, ami Benkéné ötletét adta, a *Kincskereső kisködmön*. Nem bírtam magam elszánni arra a mozdulatra, hogy belepottyantsam a táskámba, legszívesebben álltó helyemben újra elkezdtem volna olvasni, s közben azon törtem a fejem, hogyan tarthatnám mégis itthon, szószegés nélkül. Sokáig lapozgattam a könyvben, itt-ott kikapva belőle egy-egy bekezdést, és elkezdtem azt érezni, amit máskor is mindig, ha a kezembe vettem, a jóleső, de türelmetlen csikarást a gyomromban, s ebből rádöbbsentem, hogy még vacsora előtt vagyunk, ez a felismerés pedig meg is szülte a mentő ötletet: a *Kincskereső kisködmönt* semmiképp se adhatom be a közösbe, hiszen (azt mondják a doktorok), a kóros alultápláltságom, az étvágytalanságom épp a beteg tudóm miatt veszélyes, márpedig rajtam a méregdrága csukamájolaj sem segített, amitől azt remélték, hogy zabálni kezdek tőle, ehelyett elég volt lenyelnem egy kanálnyi, hogy az undortól azonmód visszajöjjön a gyomromból az is, amit egyáltalán megettem. Nem segítettek nagyanyám főzelékei sem, a vastag, csomós rántások láttán visítva kimenekültem a lakásból és bekéredzkedtem a szomszédokhoz. csak megússzam az etetést. Hanem ha fellapoztam a *Kincskereső kisködmönt*, attól a párbeszédőtől, hogy: *mi lesz vacsorára, háromféle: kenyér, haja, béle*, beindult a fantáziám, összefutott a nyál a számban, és nemsokára ott dörömböltem a konyha ajtaján, és enni kértem. Ezt a könyvet, éppen ezt nem adhatom oda, s még csak nem is önzésből tartom itthon, hanem a szüleimmel nem tehetem meg, hogy megvállok az étvágycsinálómól.

Ez akkor rendben is volna, gondoltam, de valamit vinnem kell az osztálykönyvtárnak, ha nagy volt a pofám, hogy már holnap beviszem a kedvencemet, nem állíthatok be üres kézzel. Még szerencse, hogy Benkéné nem tudja, mi a kedvenc könyvem, vagyis bármit odaadhatok. A tekintetem véletlenül a legdíszesebb kötetre esett, és már tudtam is, hogy az a megoldás, *A láthatatlan ember*. Ebben negyven oldalnál tovább, akármilyen könyvszűkében voltam, sose jutottam, elég volt a kezembe vennem, hogy ásítózni kezdjek. Mindig azt juttatta eszembe, amilyen megjegyzés kíséretében megkaptam, most még biztosan nem fogod érteni, de majd ha felnőtt leszel, élvezni fogod. Ezt sértésnek éreztem, és a sértés mintha magától *A láthatatlan embertől* jött volna, úgy haragudtam rá, mintha a könyv minősített buta hátulgombolósna. Nem én vagyok a hülye, te vagy szörnyen unalmas, súgtam a vaskos kötetnek, ahányszor csak farkaszemet néztünk. Haragom jeleként össze sem firkáltam, ami most fölöttébb jól jött, mert így bátran előállhatok vele, és senki sem foghatja rám, hogy holmi ócskasággal akarom gyarapítani az osztálykönyvtárat. Jelenttem is anyámnak, hogy megvan a kiválasztott könyv, neki azonban mindig is különös érzéke volt hozzá, hogy átlásson rajtam, és azt is tudja, mikor kell átlátni. Aha,

jegyezte meg rosszat sejtető hümmögéssel, szóval *A láthatatlan ember*. Hát ez szép, mondhatom, csóválta a fejét, felőlem persze ezt is adhatod, de bevallom, egy kicsit csalódtam benned.

Méltatlankodva kaptam fel a fejem, miért csalódtál, ez egy szép vastag könyv, még képek is vannak benne, és tisztára, mint az új. Szomorkásan legyintett, hogyne, persze, szép is, vastag is, tiszta is, csak épp nem a kedvenced, sőt, utálod, mint a bűnt. Vagy lemaradtam valamiről, és most már szereted? A kérdésétől lángba borult az arcom, nem, vágtam rá reszelős torokkal, most se szeretem. Anyám szemüvege mögött furcsa fény villant, és nem arról volt szó, hogy a kedvenceiteket viszitek be? Szerettem volna, ha kivételesen mégsem lát át rajtam, vagy úgy tesz, mintha nem jönne rá, hogy miről is van szó, lehetne például a cinkosom, hiszen ő az anyám, de úgy viselkedik, mintha a fia érdekénél fontosabbnak tartaná, hogy a negyedik bének milyen könyvtára lesz. Ugye, tudod, hogy amit csinálsz, az micsoda, fogott vállatóra s az izgatottságtól megremegett a hangja, ez nem más, mint a társaid lenézése, azt üzened vele, hogy nekik az is jó, amit te utálsz. Dehát ez nem igaz, kiabáltam, s közben attól féltem, hogy el találok sírni magam, nem ezért adom a Gárdonyit! Éppen készültem előadni a Kincskereső, mint gyógyhatású olvasmány teóriáját, amikor a pillantása belémfojtotta a szót, úgy érzed, hogy velük szemben bármit megengedhetsz magadnak, ugye? De mit szólnál, ha a többiek is ezt csinálnák? Ha a kedvencük helyett ők is azt adnák be, amit utálnak? Ha harmincnyolc unalmas vacakból állna a könyvtárak? Lefogadom, hogy emiatt te volnál a legjobban megsértve. Az a helyzet, hogy én most helyetted is szégyenlem magam, amiért ennek a szép, demokratikus ötletnek pont az én fiam, a demokrácia negyedik bé-beli bajnoka ássa meg a sírját! Ettől minden lehetséges ellenvetés a torkomon akadt, és csak a rémületet éreztem, hogy ezek után az anyám nem tud többé szeretni, ennek elvesztéséhez képest pedig semmi se fontos, még a *Kincskereső Kisködmön* se. Bánom is én a könyvet, legyen a többieké, csak ő ne gondoljon rólam ilyeneket. Igazad van, szipogtam, megyek, és kicserélem, Amikor a könyvet másnap letettem Benkéné asztalára, álmélkodva vette kézbe, aztán – hetek óta először – rámosolygott, látod, ez derék dolog, ezt már szeretem. Abban a szempillantásban tudni véltem, hogy mi történt volna akkor, ha anyám nem lép közbe, ha *A láthatatlan embert* hozom be, Benkéné nem mondta volna, hogy azt már szereti, közömbösen odatette volna a szépen gyarapodó könyvkupac tetejére, nem mondta volna, hogy derék dolog, vagyis anyámnak kétszeresen is igaza volt. Egész nap fúrta az oldalamat a kíváncsiság, hogy a többiek miket hoztak be, és mindenféle ürüggyel ott donogtam a katedra körül. és néhány olyan könyvcímet, ami izgalomba hozott, sikerült is meglesnem. Elégedetten láttam, hogy lesz *Winnetou*nk, meg *Bragelonne vicomte*-unk meg *Lángban álló szigettenger*ünk, csupa elérhetetlen regény, amit a kerületi Szabó Ervin Könyvtárban megtagadnak a kiskorúaktól.

Egy héttel később, a Benkéné által kijelölt napon heten toporogtunk a tanári szoba ajtaja előtt. Hallottuk, hogy vannak odabent, de a kopogtatásunkra nem jött ki

senki. Hiába vártam, hogy a nálam fejjel magasabb osztálytársam, akik ha bántottak, rendszeresen azzal hecceltek, hogy bezzeg nem merek visszaütni, most itt, a tanári előtt is legyenek olyan bátrak, mint velem szemben, és valamelyikük nyisson be, de egyik se mozdult, én azonban, mivel az forgott kockán, hogy estére nem lesz olvasnivalóm, lenyomtam a kilincset. Nyomomban a másik hat is betüremkedett. Először Benkéné hátát pillantottuk meg, egy hosszú asztalnál ült a két karjára borulva, s a válla úgy rángott, mintha sírna. aztán a terem mélyéből villámló szemmel elővágta egy hórihorgas, vörhenyes bajszerű férfi, akiről tudtuk, hogy ő Duka, a felsőtagozatosok félelmetes tanára, akinek könnyen eljár a keze, és a híréhez hűen rögtön ránk is förmedt, mit kerestek itt, mondta valaki, hogy bejöhettek? Az osztálytársaim szemrehányó pillantásokat vetettek felém, én meg csak arra tudtam gondolni, hogy az egészről Benkéné tehet, aki velünk felíratta, hogy mikor lesz kölcsönzés, de a többi tanárnak úgy látszik elfelejtett szólni, sipirc az egész banda, kiabálta Duka, én meg azt gondoltam, egyszerűen csak fel kell világosítani a helyzetről, és bár kissé reszketett a hangom, az ajtó felé hátrálás helyett magyarázni kezdtem, hogy azért jöttünk, mert az osztálykönyvtárunknak ma lesz az első kölcsönzési napja. Vak vagy, fiam, üvöltött Duka, nincs könyvtár, nincs kölcsönzés, nincs itt semmi, és a bajsza az idegességtől rángani kezdett, takarodjatok, míg szépen mondom. Földbe gyökerezett lábbal, feszengve töprengtem azon, hogy milyen kínos, ha egy felnőtt, ráadásul éppen egy tanár olyasmit mond, ami nyilvánvalóan nem igaz, hogyne volna itt könyvtár, hogyne volna kölcsönzés, tessék megkérdezni a tanárnőtől, mutatam Benkénére, ám Duka ettől még dühösebb lett, ne akard nekem megmondani, hogy mit csináljak, a tanárnőtök csak sírni tud, te viszont arra felelj, láttok-e itt könyvtárat, mert ha látsz, felőlem bármit kölcsönözhetek, csak hogy itt nincs egy árva, megveszekedett könyv sem, üres a szekrény, mindent elvittek, és éppen azt próbálok kideríteni, hogy kik vitték el és miért, de segítséget persze senkitől sem kapok. Ebben a pillanatban Benkéné szívfacsaró zokogásban tört ki, mintha Duka szavai neki szólnának, pedig a tanár ujjá miránk szegeződött, eltakarodtok végre, vagy én hajtsalak ki titeket? Ettől a végsőkig feszült hangtól, és a benne vibráló dühtől, amely mindenképpen túlzásnak tűnt, annyira megrémültünk, hogy nemcsak a tanáriból iszkoltunk kifelé, de az iskola előtt, a járdán se mertünk megállni, mert mind azt éreztük, hogy itt valami furcsa és fenyegető titok lappang. Másnap Benkéné minden óráján helyettesítették, harmadnap megjelent ugyan, de ha csak szóba hoztuk is az elmaradt kölcsönzést, valami furcsa fejhanganon sápítózni kezdett, s aztán még hetek múltán se volt hajlandó válaszolni az osztálykönyvtárat illető kérdésre. Az óraközi szünetekben annál inkább találgattuk, hogy mi történhetett, kik voltak a tettesek, igazi rablók voltak-e, vagy csak besurranó tolvajok, és álkulccsal dolgoztak-e vagy felfeszítették az ajtót, s vajon jönnek-e az iskolába detektívek, és ha jönnek, kiket fognak kihallgatni, de legfőképp elvittek-e mást is, vagy csak a mi könyveinket? Amikor egy osztályfőnöki órán meg találtam kérdezni, hogy ha már kölcsönzés nincs, legalább a saját könyveinket visszakaphatjuk-e, Benkéné úgy

förmedt rám, mintha sértegettem volna, elhallgass, de nem fogtam be a számat, én hallgathatok, de mit mondjunk a szüleinknek, ők is szeretnék már tudni, hogy mi lett a könyveinkkel? A tanárnő hatalmasat csapott az asztalra, hát ennek már sose lesz vége, sikította, aztán az arcomba hajolva ordibált, letöröm én a te szarvadat is, ne félj, egyébként jobban tennéd, ha nem ezen rágódnál, hanem a rossz jegyeidet próbálnád kijavítani Azt hitte, elnémított, de miközben a helyemre mentem, tovább dűnnyögtem abban a hiszemben, hogy nem hallja, és ha nincsenek rossz jegyeim, akkor szabad megkérdezni, mi van a könyveinkkel?

Oththon anyámat faggattam, hogy velük, szülőkkel is úgy bánik-e az iskola, nekik se mondanak semmit? Azt felelte, kapott valami levelet, amiben a Szélesné nevű igazgatónő, aki mellesleg szólva olyan, mint a neve, vagyis *széles*, célzást tett bizonyos, nem az iskola vagyonát képező, de ott tárolt vagyontárgyak eltűnésére, és fel-tette a kérdést, a szülő igényt tart-e kárpótlásra akkor is, ha annak összege, tekintettel a tantestület szűkös lehetőségeire, nem haladná meg a két forintot? Megírtam nekik, csillagom, hogy nem tartok, nem mintha az a két forint nem számítana, nagyon is számít, de külön ezért végig kellett volna ülnöm egy szülői értekezletet, és te tudod a legjobban, hogy az igazgatónőtök, ahogy apád szokta mondani, egydimenziós beszédeket tart, csak hosszuk van, végük nincs. Ne félj, téged majd én kárpótol-lak.

A bizonyítványomból derült ki, hogy Benkéné nagyon is gondoskodott a szarvam letöréséről, mivel ő az „Írás”, illetve a „Szabadbeszélgetés” nevű tárgyakat tanította, ezekből lettek rossz jegyeim, és mint osztályfőnök, a „Magaviselet (-tartás)” rubrikába elégségest írt, üzenetként a felsőtagozatos tanároknak, akikkel ősztől lesz dolgom, hogy én vagyok az osztály első számú bajkeverője. Üzennie azért kellett, mert nyugdíjazták, s így személyesen már nem óvhatta – például tőlem – az új osztályfőnököt.

Anyám kárpótlásként azt találta ki, hogy bár pénzünk nincs, azért szerzünk könyveket, elvisz egy különleges boltba, amit antikváriumnak hívnak, vannak olyan használt könyveink, amik nekünk már nem kellene, azok árért ott helyben vehetünk olyasmit, amire most fáj a fogunk. A boltban lecövekeltem egy polc előtt, amiről azt mondták, azon található a nekem való könyvek, de ott csak dedósoknak való mesekönyveket láttam, *Saláta Sárát* meg *Dugó Danit*, úgyhogy amint nem figyeltek rám, megmámorosodva kutakodni kezdtem más polcokon is, föl-le mászkáltam egy kis falétrán, és még az első sorok mögé rejtett könyveket is kihuzigáltam, hogy végül a padlón, egy sarokba eldugva találjak egy titokzatosnak tűnő csomagot, ami rögtön izgatni kezdte a fantáziámat. A boltos messziről rámkiabált, hagy békén, öcskös, az még nincs beárazva, de amint más vevőkkel foglalkozva hátat fordított nekem, feltéptem a kék csomagolópapírt, ami feltűnően hasonlított arra, amibe év elején a füzeinket kellett bekötnünk, s a legfelül heverő könyvtől mintha áramütés ért volna. mert nemcsak hasonlított hozzá, de minden kétséget kizáróan az én *Kincskereső kisködmönöm* volt. A címlapján ott díszelgett a folt, amit nagyanyám ti-

tokban megdézsmált eperlekvárjával én ejtettem rajta, amikor pont afölött a könyv fölött ettem, aminek az étvágyamat köszönhettem, A lecsöppent lekvárt előbb az ujjammal akartam felkotorni, de így még jobban szétkentem, aztán radírral próbálkoztam, s ettől keletkezett az a semmi másra nem hasonlító vörösesbarnás pötty, amit most suttyomban megszagoltam, hátha érzem még rajta az eperillatot, de az már nyomtalanul eltűnt. Meg kellene nézni, gondoltam, nincs-e ebben a csomagban egy *Winnetou*, egy *Bragelonne vicomte*, egy *Lángban álló szigettenger* is, mert ha van, akkor az osztálykönyvtár titka nem titok többé, csak hogy az, amit sejtettem, bizonyossággá válva rosszabb lett volna, mint a rejtély okozta tipródás. Anyám észrevette, hogy már találtam könyvet, és görcsösen szorongatom, úgyhogy ő is választott magának, elrendezte a boltossal a számlát és indultunk hazafelé s közben végig azért fohászokodtam, bárcsak ne lenne igazam, bár tévedés lenne, amire gyanakszom. Anyám csalódottan figyelt, hiszen nyomát se látta a képemen az örömnél, amit szerezni akart s elszontyolodva jegyezte meg, nem érti, mi bajom van, hiszen a szerencsével határos, hogy újra lesz *Kincskereső kisködmön*, rég nem adták ki, nem sok esélye volt, hogy találjak belőle egy példányt. Láttam, hogy ő nem ismert rá a könyvre, szemlátomást büszke volt arra, hogy milyen remek fogást csináltunk, én pedig, nehogy elrontsam az örömét, azt válaszoltam a rosszkedvemet firtató kérdésre, hogy kitört belőlem a mohóság, a boltban túl sok olyan könyvet láttam, amire fájtna a fogam, de nem vehettük meg. Beérte ezzel is, de nehezen álltam meg, hogy szóba ne hozzam azt az estét, amikor *A láthatatlan ember* miatt megszegényített, az ő szemében akkor az volt a bűnöm, hogy a legkedvesebbik könyvem sajnálom odaadni, de most itt a bizonyosság, hogy van az enyémnél nagyobb bűn is, becsapni egy egész osztályt, azt talán szabad? Ki gáncsolta el az osztálykönyvtár szép demokratikus ötletét, én-e, vagy bizonyos felnőttek? Erről hallgatni még képes voltam, de felhőtlen boldogságot már nem okozott, hogy a *Kincskereső*met sikerült visszavásárolnunk, mert erősebben fájtna, amit közben elveszítettem, hiszen az olyanmi volt, amit nem lehet visszavásárolni.